

Skam, evig skam över er! *Tsunami och den tillsatta utredningen, hela resebranschen har del i ansvaret (toni kommentar)*

av [Pernilla Ström](#), ekonom och debattör.

Att tillsätta en utredning är ett klassiskt grepp av en pressad statsmakt när det viner om öronen. Under tiden som utredningen arbetar kan man hänvisa till den: det går ju inte att föregripa utredningens arbete. Så gjorde även Göran Persson, som på så sätt kunde dämpa avgångskraven på sig och den herostratiskt ryktbara teaterbesökaren Laila Freivalds, sedan de skylt grova försumligheter och informationsmissar på underlydande UD-personal.

Normalt brukar utredningar bli urvattnade kompromissprodukter. Så dock inte den här gången. Katastrofkommissionens kritik är benhård, dess slutsatser glasklara, dess redogörelse fri från inställsamma sidoblickar. Heder åt utredarna!

Parallellt med Katastrofkommissionens rapport läser jag Pigge Werkelins personliga redogörelse för de fasansfulla dygnen i Khao Lak efter annandag jul. Det är ohygglig läsning, och flera gånger tvingas jag lägga boken ifrån mig. Ingen enda människa borde någonsin behöva utsättas för det lidande, den vanmakt, den byråkratiska empatilöshet och det inskränkta paragrafrytteri som han utsattes för i strävan att finna och därefter begrava sin hustru och sina drunknade barn.

Ändå kommer det att ske igen. Och igen. Och igen. På andra ställen. I andra situationer.

Ingen vill nämligen ta ansvar. Ingen drar några personliga slutsatser. Kalken gånge från dem alla.

Hur har det kunnat gå så fel med Sverige?

Hur har det kunnat gå så fel med oss som låter det fortgå, som accepterar att avlövas våra möjligheter att agera och ta eget ansvar i namn av det kollektiva, för att sedan lämnas i sticket i situationer då det allmännas insatser verkligen skulle behövas?

Persson slingrar sig

I ett luncheko intervjuas Göran Persson med anledning av de famösa samtalen som har eller inte har förts mellan statssekreterarna Lars Danielsson och Hans Dahlgren vid statsministerns kansli respektive UD.

Det skulle vara ganska enkelt att bringa klarhet i fallet vem som har rätt: om Lars Danielsson verkligen ringde Hans Dahlgren som han tidigare

hävdad den där dagen för ett år sedan. Teleoperatörerna har telefonlistor över mobilsamtalen från de mobiltelefoner som regeringskansliet försett sina medarbetare med. Regeringskansliet självt sparar listor på utgående telefonsamtal från sin växel. Det vore en smal sak att rätta ut frågetecknen kring vad som skedde och inte skedde på högsta tjänstemannanivå för ett år sedan när de första rapporterna från Thailand strömmade in.

Men Göran Persson vägrar: "Jag har inget intresse av att lämna ut några telefonlistor."

Skälet anger han till att "den som ringer till eller från regeringskansliet gör det i icke offentlig verksamhet".

Jag vet inte vad Persson har för uppfattning om vad som är offentlig verksamhet och inte.

Men jag misstänker att den är fjärran från den gängse. Om den som ringer från regeringskansliet inte gör det i offentlig verksamhet – i vilket sammanhang gör hon eller han det då? Privat? Menar statsministern att regeringskansliets personal sitter och pladdrar privatsamtal hela dagarna?

När reportern envisas och hänvisar till att många lyssnare undrar, kör Persson i stället ett av sina retoriska billighetstrick: "Jag tror att lyssnarna begriper att skulle vi lämna ut telefonlistorna så gör vi ett principbyte som är mycket stort."

Nej du Persson, här har du en lyssnare som inte begriper varför regeringskansliet vägrar bringa klarhet i ett ärende som också katastrofkommissionen och halva svenska folket undrar över. Här är en lyssnare som inte alls begriper, såvida det inte handlar om det gamla vanliga att "cover one's ass". Perssons eget till exempel.

Men Persson säger sig ömma för ordningen att "du ska kunna ringa till regeringskansliet utan att bli en offentlig person".

Men varför i all sin dar ska jag kunna det? Vad är det som är så speciellt med telefonen? Om jag skriver till regeringskansliet, eller skickar ett mejl, då blir posten registrerad hos registratören och offentlig handling – öppen för alla och envar att ta del av.

Och om jag ringer till regeringskansliet, till någon tjänsteman eller till ett departement, gör jag det rimligen i syfte att åstadkomma något, för att påverka eller förstå ett offentligt beslut. Jag lyfter knappast luren för att dryfta mina privataste förehavanden. Vem är det han tror att vi ringer, Persson, eftersom våra kontakter ska skyddas? Stasi?

Bjälken i det egna ögat

Det blir lite märkligt med denna plötsliga integritetskänsla för regeringskansliets anställda. Själv kommer jag till exempel efter årsskiftet inte att kunna ta bilen till Stockholm utan att behöva finna mig i att bli fotograferad, kameraövervakad och registrerad – noterad i en förteckning åtkomlig för alla som vill veta när Pernilla Ström passerade tullarna, vid vilken tid och vid vilken infart.

Göran Persson har därtill i sin regering utnämnt en justitieminister som tycker att det är helt okej att inte bara kontrollera vilka personer en viss individ har ringt till, utan till och med att på lösa boliner avlyssna och banda hela samtal. Samma minister tycker dessutom att det är helt i sin ordning att vanliga medborgare ska tvingas lämna DNA-prov och registreras redan vid blotta misstanken om en förseelse som kan ha fängelse i borte ändan av straffskalan.

Än mer bisarrt blir Perssons resonemang när han ska förtydliga varför det är omöjligt att lämna ut listor över vilka telefonsamtal som har gått ut från regeringskansliet: "Du ska kunna ringa från regeringskansliet utan att någon makthavare kontrollerar vart du har ringt."

Men hallå! Läs en gång till: "...utan att någon makthavare kontrollerar..."

Vem i all sin dar tror Persson har access till regeringskansliets växel? Inte är det kreti och pleti i alla fall, inte Nisse i Hökarängen och inte Doris i Kramfors.

Om man arbetar i regeringskansliet, i den svenska politiska maktens centrum, då är man per definition makthavare. Så vilka makthavare är det som inte ska kunna kontrollera vilka makthavare som har ringt vart? Om inte Göran Persson och regeringskansliets anställda är makthavare, vilka är det då?

Typiskt att ingen tar ansvar

Men det är typiskt för denna yttersta politiska ledning, för topparna i statsförvaltningen, att sudda ut makten och därmed lägga ansvaret någon annanstans. Förundersökningen mot Lars Danielsson och Hans Dahlgren om eventuella tjänstefel fick också läggas ned: arbetsbeskrivning saknas.

Statsråd och höga statstjänstemän som är ansvariga för att tusentals människor har åsamkats svårt lidande i onödan, ja kanske till och med för att människor har dött i onödan – katastrofkommissionen kan inte avvisa

hypotesen att så har varit fallet – kan därför sitta kvar som om just inget har hänt.

Under tiden talar Persson om att han inte kan offentliggöra några telefonlistor eftersom det skulle innebära att vi hamnade "på ett sluttande plan". Sorry, kamrater, men vi är sedan länge i fritt fall.

Därför kan ryggradslösa oduglingar klamra sig fast vid taburetterna. Därför kan beslutsinkompetenta statstjänstemän fortsätta att huka bak sina skrivbord och skylla ansvaret på någon annan.

Därför har vanmäktiga anhöriga stångat sig blodiga mot en vägg av byråkratiska hinder eftersom de som haft möjlighet att ingripa hänvisat till regelverket och hellre blockerat handling än riskerat att överskrida sina befogenheter genom att visa vanlig sund medmännisklighet och i någon mån lindrat tragedierna.

Så skam över er! Skam, skam över Göran Persson! Skam, sjufalt skam över dig, Laila Freivalds! Och skam över er, hållningslösa marionetter i utrikes- och statsförvaltning som undlät att agera då ni kunde, som hellre vände bort ansiktet än försökte bistå; över er som aktivt försvarade en förtvivlad pappas försök att få ut sin lille döde pojke från en tempelplats i Thailand.

Skam, evig skam över er!